

Γ

Statens jordbruksverk
551 82 JÖNKÖPING

L

Nytt system för upplåtelser av rätt till småviltsjakt och fiske på statens mark ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen
Kopior av remissyttrandena överlämnas

Sedan riksdagen lämnat utan erinran vad regeringen anfört om hur upplåtelse av rätt till småviltsjakt och fiske bör ordnas i framtiden på statens mark ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen uppdrog regeringen den 14 januari 1993 åt Statens jordbruksverk samt Länsstyrelserna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län att gemensamt redovisa ett förslag till den närmare utformningen av upplåtelsesystemet (prop. 1992/93:32, bet. 1992/93:BoU8, rskr. 1992/93:115).

Uppdraget har redovisats den 5 april 1993. Förslagen har fogats till detta beslut, såvitt gäller småviltsjakten som bilaga 1 och såvitt gäller fisket som bilaga 2.

Yttrandena har efter remiss avgivits av Fiskeriverket, Glesbygdsmyndigheten, Statens naturvårdsverk, Lantbrukarnas riksförbund, Sportfiskarna, Svenska jägareförbundet och Svenska samernas riksförbund. Skrivelser har dessutom kommit in från Magnus Albinsson, Frösön, Arjeplogs kommun, Arjeplogs jaktvårdskrets, Arvidsjaur jaktvårdskrets, Karl-Erik Bröst, Jokkmokk, Kristoffer Fjällström, Vilhelmina, Fågelhundsklubbarnas Arbetsutskott, Föreningen Fjärde Världen, Föreningen Våra Rövdjur, Gällivare kommuns jaktvårdskrets, Karl-Göran Hansson, Dikanäs, varvid fogats namnlistor, Hundklubben Dundret, Härjedalens Västra jaktvårdskrets, Jokkmokks jaktvårdskrets, Kiruna jaktvårdskrets, Kiruna jakt- och fiskevårdsförening, Kiruna kommun, Jakt- och Fiskesamererna, Länsstyrelsen i Jämtlands län, rennäringsdelegationen, Jägarnas riksförbund, avdelning 24-05 i Storuman och 24-06 i Hemavan, Luokta-Mavas sameby, Malmberget/Koskullskulle jakt- och fiskevårdsförening, Min Geaidnu, Norrbottens läns jaktvårdsförening, Norrlandsförbundet, Ingrid Persson och Ronny Ovebäck, Dikanäs, varvid fogats namnlista, Renägarförbundet,

Samarbete för fred, Henrik Sandström, Umeå, Heinz-Jürgen och Margit Schulz, Önnestad, Skellefteå jaktvårdskrets, Strömsunds jaktvårdskrets, Svensk-Indianska förbundet, Tåssåsens sameby, Lars Westerlund, Sundsvall, Världsnaturfonden, Västjämtlands jaktvårdskrets, Västerbottens läns jaktvårdsförening och Övre norra fågelhundsklubben. Likalydande skrivelser har dessutom kommit in från ett stort antal privatpersoner.

Samtliga remissinstanser utom Svenska samernas riksförbund tillstyrker förslaget. Med hänsyn till att fiskeområdena är biologiskt känsliga och sträcker sig över flera län bör enligt Fiskeriverket länsstyrelsen föreskrivas skyldighet att efter samråd med verket upprätta fiskevårdsplaner för områdena. Statens naturvårdsverk anser bl.a. att jaktuppåtelse inte bör tillåtas under den tid älgjakt bedrivs, att de nuvarande förutsättningarna för snarning av ripa och upplåtelse av mark för detta ändamål inte ändras, att upplåtelse av jakt och fiske generellt inte bör ske närmare bebyggelse och renskötselaneläggningar än 1 000 m och att regelbundna inventeringar sker beträffande den påverkan upplåtelse-systemet kan medföra. Naturvårdsverket anser också att verket bör bemyndigas att utfärda föreskrifter och allmänna råd för verksamheten samt att systemet bör genomföras under en försöksperiod på tre år. Jägareförbundet anser att stående och stötande hundar bör få användas vid fågeljakt inom hela det aktuella området, att samtliga typer av jakthundar bör få användas vid småviltsjakt i skogslandet och att renhetstestade skällande och drivande hundar bör få användas vid småviltsjakt på kalfjället. Tillstånd skall i det senare fallet meddelas för varje hund. Sportfiskarna anser att nätfiske för rekreation inte skall få förekomma och att upplåtelse i känsliga vattenområden inte får bli av sådan omfattning att fiskbestånden äventyras. Svenska samernas riksförbund anser att frågan om i vad mån avsevärd olägenhet föreligger skall prövas i det enskilda fallet, att det i förslaget överlämnas till jägaren att avgöra om sådan olägenhet föreligger och att de föreslagna avgifterna är för låga.

Regeringen finner att de redovisade förslagen till ett nytt system för upplåtelse av rätt till småviltsjakt och fiske på statens mark ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen kan tillsammans med vad regeringen och bostadsutskottet har uttalat i prop. 1992/93:32 resp. bet. 1992/93:BoU8 ligga till grund för beslut om ifrågavarande upplåtelse. Det ankommer enligt 8 § rennäringsförordningen (1993:384) på Jordbruksverket att meddela närmare föreskrifter om sådana upplåtelse. Verkets beslut om föreskrifter och allmänna råd skall ske efter

samråd med Svenska samernas riksförbund. Vid fastställandet av föreskrifterna skall dock följande gälla. Upplåtelse vad gäller jakt bör inte gälla för område närmare än 1 000 m från bebyggelse eller från renskötselns fasta anläggningar när de används och där renskötselarbete pågår. En upplåtelse bör inte heller gälla för område närmare än 500 m från ansamling av renar. Vid fågeljakt bör stående och stötande hundar få användas. Vid jakt i skogslandet bör samtliga typer av lämpliga jakthundar få användas om inte särskilda skäl talar mot detta. Hundar som vid särskild test konstaterats inte jaga ren bör få användas inom hela det aktuella området.

Huvuddelen av de sjöar och vattendrag som är lämpliga för sportfiske är redan upplåtna på ett från fiskevårdssynpunkt lämpligt sätt. Det saknas anledning att nu föreskriva att obligatoriska fiskevårdsplaner skall upprättas.

Regeringen har i nyss nämnda proposition gjort den bedömningen att det där redovisade upplåtelsesystemet inte medför oacceptabla effekter för samernas renskötselrätt, viltvården, fiskevården och naturvården. Bostadsutskottet har gjort motsvarande bedömning i sitt betänkande. Eftersom småviltsjakt och sportfiske inom det aktuella området bedöms komma att ske i högre grad än tidigare, finns det emellertid enligt regeringens uppfattning skäl att utvärdera effekterna av upplåtelsesystemet i dessa avseenden. Regeringen uppdrar därför åt Jordbruksverket att i samarbete med Länsstyrelserna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län och efter samråd med Svenska samernas riksförbund göra en sådan utvärdering. Den skall redovisas senast den 1 april 1994.

På regeringens vägnar

Börje Hörnlund

Anders Holmgren

Kopia till

Fiskeriverket
Glesbygdsmyndigheten
Statens naturvårdsverk
Länsstyrelsen i Jämtlands län
Länsstyrelsen i Västerbottens län
Länsstyrelsen i Norrbottens län
Jägarnas riksförbund-Landsbygdens jägare
Lantbrukarnas riksförbund
Sportfiskarna
Svenska jägareförbundet
Svenska samernas riksförbund
M. Albinsson
Arjeplogs jaktvårdskrets
Arjeplogs kommun
K-E. Bröst
K. Fjällström
Föreningen fjärde världen
Föreningen Våra Rovdjur
Gällivare kommuns jaktvårdskrets
K.-G. Hansson
Hundklubben Dundret
Härjedalens Västra jaktvårdskrets
Jakt- och Fiskesamerna
Jägarnas riksförbund, avd. 24-05
Jägarnas riksförbund,
Kiruna kommun
Luokta-Mavas sameby
Norrbottens läns jaktvårdsförening
Norrlandsförbundet
Min Geaidnu
I. Persson och R. Ovebäck
Renägarförbundet
Samarbete för fred
H. Sandström
H.-J. och M. Schultz
Strömsunds jaktvårdskrets
Svensk-indianska förbundet
Tåssåsens sameby
Lars Westerlund
Världsnaturfonden
Västerbottens läns jaktvårdsförening

Förslag.

Skyddet för rennäringen etc. Allmänt.

För att öka kunskapen om renskötselns förutsättningar och därmed förbättra jägarkårens ansvarskänsla inför det nya upplåtelsesystemet, genomförs aktiva informationsinsatser enl. följande:

- Jägarna informeras noggrant, via länsstyrelsen och egna intresseorganisationer, om innehållet i rennäringens § 32 (krav för att upplåtelse skall kunna ske) samt § 93 (krav betr. användande av hund vid jakt inom betesområde).
- I bilaga till jakttillståndet, folder med temat "Rennäring/Jakt", informeras jägaren om renskötselns bedrivande samt situationer när risk för störning kan uppstå.
- Genom studiecirkelverksamhet fördjupas kunskapen på längre sikt om rennäringen hos jägarkåren.

Områdesindelning.

En kommun utgör ett jaktområde. Härigenom möjliggörs en rationell och kostnadseffektiv administration samtidigt som jakttrycket kan spridas över större områden utan betungande administrativa fördelningssystem. Dessutom ges kommuninnevanarna möjlighet till jakt inom hela den egna kommunen på ett rationellt sätt.

Vid uppföljning av jakttryck (avlämnande av viltrapport) etc. har jägaren att ange inom vilka delområden inom kommunen jakten företrädesvis har skett.

Upplåtelseformer.

Det föreslagna upplåtelsesystemet kommer att medföra ett ökat antal jägare på statens mark ovan odlingsgränsen och på renbetesfjällen. Småviltjakt har hittills utövats i begränsad omfattning av samebymedlemmar. Det nya upplåtelsesystemet bedöms ej leda till att samebymedlems rätt till jakt träds för när. Systemet bedöms förenligt med god jaktvård varför

upplåtelse enligt det föreslagna systemet sammantaget bedöms kunna ske i enlighet med innehållet i rennäringslagens § 32.

1. Årstillstånd.

Kommuninnevånare (person folkbokförd inom kommunen), kan lösa ett årstillstånd, som gäller för jakt på all statens mark ovan odlingsgränsen eller på renbetesfjällen inom den egna kommunen, med nedan angivna undantag (se *Skyddet för rennäringen, detaljutformning*).

Årstillstånd för kommuninnevånare skall kunna lösas, utan särskilt ansökningsförfarande, hos länsstyrelsen eller på försäljningsställe inom kommunen. På årstillståndet finns angivet tillståndsinnehavarens personnummer och namn.

2. Dygnstillstånd.

Icke kommuninnevånare och kommuninnevånare som ej löst årstillstånd, kan lösa dygnstillstånd. Dygnstillstånd skall kunna lösas på för jägaren lättillgängliga ställen.

Bilagor till års- eller dygnstillstånd utgörs av

- karta med områden känsliga för störning för renskötseln markerade
- folder om rennäring/jakt
- blankett för viltrapport

På jakttillstånden finns angivet de regler som gäller för jakten.

Administrationen för jakttillstånd skall vara enkel och kostnadseffektiv.

Jakt kring bebyggelse.

För att ge ett störnings- och säkerhetsskydd för områden kring bostadsbebyggelse gäller följande. Jakträtt vid upplåtelse från staten gäller ej inom 1000 meter från bostadsbebyggelse med fast boende (oostad som används för åretruntboende), samt inom 300 meter från övrig bostadsbebyggelse (bebyggelse avsedd för annat bostadsändamål, ex. vis fritidshus, renvaktarstuga, STF-stuga, organisationers och myndigheters byggnader för tjänsteändamål etc.).

Skyddet för rennäringen. Detaljutformning.

För att skapa ett system som ger flexibilitet och som är anpassat till renskötselns skiftande förhållanden, gäller följande:

Jakträtten gäller ej inom områden som är särskilt känsliga för störning för renskötseln.
Jakträtten gäller således ej:

- inom 300 m från rennäringens fasta anläggningar när dessa används. Härmed avses
 - arbetshage för renskötseln
 - slaktplats
- inom 300 m från område där renskötselarbete pågår. Härmed avses
 - hopsamling av renar
 - flyttning och drivning av renar
- inom 300 m från ansamling av renar. Som riktmärke för "ansamling av renar" avses normalt 25 eller fler renar inom ett område < 100 x 100 m.

Områden särskilt känsliga för störning enl ovan, bör finnas markerade på karta som medföljer jakttillståndet. Härutöver bör de områden som är särskilt störningskänsliga under samlingsarbetet inför höstslakten vara speciellt markerade.

Dessutom medföljer en folder om rennäring/jakt, som ger jägaren information om renskötselns förutsättningar och bedrivande.

Det ankommer på jägaren att informera sig om var risk för störning för renskötseln kan inträffa samt att avstå från jakt inom sådana områden. Sådan information kan ges hos lokal jaktkort-återförsäljare (dygnstillstånd), och/eller genom telefonsvarare genom samebyns eller länsstyrelsens försorg.

Jägaren bör vara observant på att risk för störning kan inträffa även utanför områden markerade på karta enl ovan.

Vilttillgång och jakttryck.

Vilttillgången följs upp med återkommande inventeringar inom fasta områden. Inventeringarna kan utföras av lokala intresseorganisationer och skall ske i samråd med företrädare för viltforskningen.

Jägare skall avlämna viltrapport (uppgift om avskjutning, antal jaktdygn, geogr.jaktområde etc).

Innehavare av årstillstånd tillåts ej lösa nytt årstillstånd förrän viltrapport avlämnats.

Länsstyrelsen kan, för att anpassa jakttrycket, periodvis eller permanent inom vissa områden begränsa antalet jägare på lämpligt sätt. Detta kan ske genom att exempelvis avsätta vissa områden för enbart kommuninnevånare. Genom lämplig information till jaktkortåterförsäljare kan dessa, vid behov, medverka till en spridning av jakttrycket inom kommunen.

Avgift för upplåtelse.

Varje länsstyrelse fastställer avgifter för jaktstillstånd. Principen bör vara att avgifterna skall ge skäligen intäkter till samebyar och samefond samtidigt som avgiftens storlek är rimlig för den jaktutövande.

Avgiftens storlek kan variera mellan länen och/eller inom länet beroende på

- olika förutsättningar beträffande viltbiotoper och vilttillgång
- olika tillgänglighet till jaktmarken
- olika pristradition
- olika marknadsförutsättningar i övrigt.

Avgift för årstillstånd skall ligga i intervallet 500 till 700 kr/år (den avgift som jägaren betalar).

Avgift för dygnstillstånd skall ligga i intervallet 75 till 200 kr/dygn (den avgift som jägaren betalar).

Innan beloppen förändras skall samråd ske mellan länsstyrelserna i berörda län.

Fördelning av intäkter mellan samebyar inom en kommun skall ske enligt lämplig schablon som fastställs efter samråd med berörda samebyar inom resp. kommun.

Samordning mellan länsstyrelserna.

Upplåtelsesystemet utformas så, att det i grundläggande avseenden är likartat i de tre länen. Det redan inledda samarbetet mellan länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län, fortsätter som hittills, för att utforma gemensamma praktiska lösningar samt vinna kostnadsfördelar avseende utveckling av adm. system, framtagande av material etc.

Uppföljning och utvärdering.

Uppföljning och utvärdering av effekterna av småviltjaktupplåtelser enligt de nya förutsättningarna bör göras fortlöpande. Uppstår avsevärd olägenhet, kan upplåtelsesystemet helt eller delvis omprövas. Uppstår olägenhet av någon betydelse skall denna åtgärdas snarast. En grundläggande utvärdering av upplåtelsesystemet bör ej ske förrän varaktiga effekter konstaterats, lämpligen efter 3 år.

Övrigt.

1. Underupplåtelse.

Inga särskilda områden undantas för underupplåtelse. Befintliga kontrakt om underupplåtelse avvecklas successivt så snart detta kan ske.

2. Användandet av hund.

För att minska risken för störning för renskötseln, får drivande hund ej användas. Länsstyrelsen kan dock medge undantag från förbudet.

Betr. användandet av hund vid ripjakt, skall en för ändamålet lämplig hund användas (stående eller stötande fågelhund).

3. Jakt för avsalu.

Person som är beroende av jakten för sin försörjning, kan i vissa fall medges tillstånd till jakt för avsalu efter särskild prövning av länsstyrelsen.

4. Snarning av ripa.

Länsstyrelsen kan besluta om begränsning betr. snarning av ripa. Som exempel kan länsstyrelsen besluta att *dygnstillstånd* och/eller *årstillstånd* ej gäller för snarning av ripa.

Om snarning av ripa medges enligt jakttillståndet, krävs genomgången snarningskurs innan snarning får utövas.

5. Provverksamhet och träning av hundar.

För att främja en utveckling mot ökad kvalitet på de fågelhundar som används vid jakt, samt för att förenkla administrationen i samband med provverksamhet, kan länsstyrelsen, efter samråd med berörd sameby, anvisa fasta provområden för organiserad prov- och träningsverksamhet i intresseorganisationers regi.

6. Jaktbevakning och viltvård.

En väl organiserad och fungerande jaktbevakning samt aktiva viltvårdsinsatser är av väsentlig betydelse för driften och vården i det nya upplåtelse-systemet. Samordning vid upplägning av jaktbevakning och viltvård bör ske mellan länsstyrelserna. Samarbete mellan länsstyrelsen och lokala intresseorganisationer bör ske betr. det praktiska utförandet.

7. Vapen.

Vid jakt efter ripa med kulvapen får endast vapen klass 3 och klass 4 användas.

8. Viltslag.

Jakttillstånd gäller jakt efter småvilt med undantag för rådjur.

Förslag

Fiskerättsupplåtelseerna utökas kraftigt inom ramen för gällande lägstiftning.

Undantagsvatten

För att tillgodose samebymedlemmarnas behov av fiskevatten reserverar länsstyrelsen undantagsvatten för samebyns samlade behov beräknat efter antalet familjer eller renskötsselföretag i samebyn. Fördelning på olika vatten och samebymedlemmar ankommer på samebyn.

Upplåtelser

1. Fiske för försörjning

Fiskesamer, fjällägenhetsarrendatorer och licensierade yrkesfiskare kan ges tillstånd till fiske för avsalu. Fisket förläggs företrädesvis till större sjöar.

2. Nätfiske för rekreation

Rekreativt nätfiske eller s.k. husbehovsfiske upplåts i huvudsak endast till ortsbor och främst i större sjöar som medger ett uthålligt fiske. Mindre sjöar och tjärnar reserveras för sportfiske.

3. Sportfiske

Sportfiske kan med varierande restriktioner upplåtas i *alla* vatten. Antalet upplåtna vatten och villkoren för fisket varierar över tiden. En fortlöpande anpassning till yttre förhållanden och fiskbeståndens beskaffenhet med erforderliga fiskevårdande åtgärder är grunden för ett långsiktigt nyttjande av vattnen. Upplåtelseerna regleras i tid och rum genom att upplåtelsetider och övriga villkor anpassas. Vattnen delas in i grupper efter vilken tid och på vilket sätt de kan upplåtas.

Flertalet av de strömmande vattnen upplåts. För att vidmakthålla ett fiskbestånd som kontinuerligt kan erbjuda ett gott sportfiske och skydda reproduktionsområden med återverkan på intilliggande sjöar och vattendrag krävs särskilda restriktioner. Antalet fiskande kan behöva begränsas och avgiften för upplåtelsen kan sättas högre än för andra vatten.

4. Arrenden

I vissa vatten är fiskerätten delad mellan staten och andra fiskerättsägare. Utarrendering av statens del av dessa fiskevatten kan göras till fiskevårdsområdesföreningar och samfällighetsföreningar under förutsättning att vattnen upplåts för sportfiske till allmänheten tillsammans med föreningarnas egna vatten och att därigenom bildas enhetliga områden för upplåtelse och fiskevård. Övriga befintliga arrenden avvecklas så snart detta kan ske.

5. Underupplåtelser

Gällande tillstånd till underupplåtelser avvecklas så snart det kan ske. Underupplåtelser genom enskild sameby medlem eller sammanslutning av sameby medlemmar kan tillåtas i samernas undantagsvatten i en omfattning som inte inskränker sameby medlemmarnas fiske.

Fiskevård och fisketillsyn

1. Fiskevård

Fiskevårdssynpunkterna bör i första hand beaktas genom att upplåtelser inte sker på sådant sätt eller i sådan omfattning att skada på fisket kan uppstå. Särskilda fiskevårdande åtgärder företas om därigenom uppnås högre avkastning eller ett eljest större utbyte av fisket.

2. Fisketillsyn

En väl fungerande fisketillsyn är av väsentlig betydelse för driften och vården av fiskevattnen. Med hänsyn till de stora geografiska områden det är fråga om är en heltäckande bevakning inte möjlig utan kan endast göras i preventivt syfte och genom ingripanden vid akuta händelser.

Information om gällande regelverk samt utbildning av fiskebevakare prioriteras. Fisketillsynen bör så långt det är möjligt samordnas med tullens och polisens tillsynsverksamhet.

Avgifter

1. Avgift för upplåtelse

Varje länsstyrelse fastställer avgifter för fiskerättsupplåtelser. Med beaktande av regionala och lokala skillnader bör en samordning ske av avgifternas storlek. Avgifter bestäms med beaktande av att samefond och samebyar får en skälig intäkt. Fördelning av samebyarnas andel av intäkten sker efter bedömning av fiskets lokala omfattning.

2. Fiskevårdsavgift (fiskevård, fiskebevakning m.m.)

För täckande av kostnaderna för fiskebevakningen och fiskevården samt för länsstyrelsens kostnader för arbetet med de enskilda upplåtelseerna får länsstyrelsen ta ut en avgift.